

Irodalom

Helyi tantárgyi tanterv

5-8. osztály

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

Az 5–6. évfolyamon az irodalom tantárgy éves alapóraszám: 108-108 óra, heti 3-3 óra.

A 7–8. évfolyamon az irodalom tantárgy éves alapóraszám: 72-72 óra, heti 2-2 óra.

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

Kerettanterv az általános iskola 5-8. évfolyama számára – Magyar nyelv és irodalom 5-8. évfolyam

Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló az 5/2020. (I.31.) Korm. rendelet, amely a 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításaként kerül bevezetésre.

6/2014. (I. 29.) EMMI rendelete 8. § 7(a) §-a: alapján a magyar nyelv és irodalom tantárgyat magyar nyelv és irodalom tantárgyra bontjuk.

1. TANTÁRGYI BEVEZETŐ

Az alapfokú képzés második szakaszában, az 5–8. évfolyamon, a nevelésnek-oktatásnak többszörös feladata és célja van:

- cél, hogy a diákok megértsék a nemzet, a szűkebb közösség és az egyes ember kapcsolatát. Megismerjék kultúrájukat, annak gondolati, erkölcsi tartalmait, esztétikai értékeit. Ennek révén szellemileg és érzelmileg is kötődjenek ahhoz. Korosztályuknak megfelelően tudják értelmezni múltjukat, jelen környezetüket, önmagukat. A tanulókat fel kell készíteni arra, hogy ennek a kulturális hagyománynak értői és később formálói legyenek.
- Elengedhetetlen, hogy ebben a képzési szakaszban a tanulók biztos szövegértésre tegyenek szert.
- Őrizzék meg kíváncsiságukat, nyitottságukat, s váljanak olvasó emberekké. Olyan olvasó emberekké, akik a képzési szakasz végére már a művek elsődleges jelentése mögé látnak, azaz többféle olvasási és értelmezési stratégiával rendelkeznek, az általuk olvasott szövegeket képesek mérlegelve végig gondolni. Össze tudják kapcsolni a már meglévő ismereteiket az olvasott, hallott vagy a digitális szövegek tartalmával, képesek meglátni és kiemelni az összefüggéseket.

- Cél a gondolkodásra tanítás – a tanulók kíváncsiságának és alkotókedvének megtartásával.
- A tantárgy tanításának kiemelt célja a tanulók műveltségi szintjének folyamatos növelése, melynek révén korosztályuknak, érettségüknek megfelelő ismeretekkel rendelkeznek, s ezeket az ismereteket rendszerben látják, értelmezni tudják azokat.
- Kreativitásuk olyan szintű fejlesztése, hogy az általuk tanult műfajokban, szövegtípusokban – a magyar nyelv és helyesírás szabályait tudatosan alkalmazva – képesek legyenek rövid szövegeket alkotni. Fejlődjék szókincsük, kifejezőkészségük. Az egyéni képességeikhez mértén tagolt, rendezett, áttekinthető írásképpel, egyértelmű javításokkal alkossanak megfelelő tartalmú és szerkezetű, hagyományos és digitális fogalmazásokat. Fejlődjék digitális kompetenciájuk.
- Cél, hogy a diákok különböző kommunikációs helyzetekben, szóban és írásban is helyesen, szabatosan ki tudják fejezni önmagukat. Az anyanyelvi ismeretek mindenekelőtt a nyelvhasználat tudatosítását és fejlesztését szolgálják, ide értve a tudatos szövegértési stratégiák kialakítását és a kommunikációs helyzethez illő megnyilatkozást, a toleráns nyelvhasználatot.
- Ismerjék a tananyag által előírt memoriterekét, azokat értőn elő tudják adni.
- Elérendő cél az önfejlesztés igényének kialakítása a tanulóknál. Az irodalmi művek sokfélesége biztosítja kíváncsiságuk felkeltését és megtartását, önmaguk megértésének lehetőségét.
- Kiemelt feladat a tanulók segítése a tanulás tanulásában.
  - Olvasóvá nevelés.
  - Az olvasmányok tanulságairól erkölcsi állásfoglalás megfogalmazása a katolikus identitásnak megfelelő értékrendben.
  - Könyv- és könyvtárhasználat fejlesztése.
- Az irodalom tantárgy fejlesztési céljai jórészt összehangolhatók: az alaptantervben meghatározott hat fő fejlesztési területből (anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek; irodalmi kultúra, irodalmi ismeretek szövegértés; szövegalkotás; olvasóvá nevelés; mérlegelő gondolkodás, véleményalkotás) négy mindkét tantárgy keretében fejleszthető.
- Az irodalom tanítása nemcsak műveltségátadást, kompetenciafejlesztést jelent, hanem érzelmi nevelést is. A diákok személyes boldogulásának, együttműködési képességeinek, társadalmi beilleszkedésének, kulturált viselkedésének érzelmi fejlődésük az alapja.
- A tanulók irodalmi fogalomtárának folyamatos bővítésekor, figyelembe kell venni a korosztály általános kognitív, érzelmi, érdeklődési sajátosságait.
- Az irodalom más tantárgyakhoz, műveltségterületekhez is kötődik. A tantárgyi koncentráció kialakítása a tantárgyi struktúra egyik elve. Bizonyos irodalmi témakörök feldolgozásához ajánljuk a művek filmes vagy színházi adaptációjának beépítését az órai munkába vagy a házi feladatba.

- Az órakeret minimum 80%-át a törzsanyagra kell fordítani. Az órakeret 20%-át a szaktanár választása alapján a tananyagok mélyebb, sokszínűbb tanítására, ismétlésre, gyakorlásra vagy a tanórán kívüli tudásszerzésre (múzeumlátogatás, színházi előadás megtekintése, előadó meghívása), kompetenciafejlesztésre, projektmunkák megalkotására lehet felhasználni. A választást segítő javaslatok a részletesen szabályozott kötelező törzsanyag mellett találhatóak.
- Az irodalom tantárgy kötelező törzsanyagában csak lezárt, biztosan értékelhető életművek szerepelnek. Ezen felül, a választható órakeret terhére a tanár szabadon beilleszthet kortárs alkotókat, műveket a tananyagba.
- Ha a szaktanár úgy ítéli meg, hogy az órakeret 100%-át a törzsanyag tanítására kell fordítania, lemondhat a választás lehetőségéről.

A törzsanyag órai feldolgozása kötelező.

Az órakeret megoszlása a következőképpen alakul:

- A Nat alapján álló törzsanyag és az azt kiegészítő tartalmak, választható, ajánlott témák, művek
- A törzsanyag
  - A témakörökben megadott művek a Nat-ban megfogalmazott tanulási eredmények elérését biztosítják.
- A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak
  - A törzsanyagon felüli ajánlott témák, művek elősegítik a pedagógus választását a helyi sajátosságoknak, az osztály érdeklődésének megfelelően.
- A törzsanyagot jelentő témákra, művekre, tevékenységekre szánt órák nem vonhatók össze a szabadon választott témák, művek értelmezésére szánt órákkal. Az ajánlott, illetve választott témákra szánt órakeretet a pedagógus akkor használhatja fel, ha a törzsanyagot már feldolgozta a diákokkal.
- A tananyag felépítésében is kettős szervező elv érvényesül. A képzési szakasz első felében (5–6. osztály) **témák, motívumok** uralják a tananyagot. Ezek biztosítják az egyes tanulási szakaszok közötti átmenetet, az alapkompenciák és a gondolkodás fejlesztését.
- Cél, hogy a tanulók megismerjék a magyar és a világirodalom nagy korszakait, művelődéstörténeti szakaszait, az irodalmat a történelmi-társadalmi folyamatok részeként is lássák, és ismereteiket össze tudják kötni más tantárgyak tananyagaival. Ebben a képzési szakaszban válik feladattá az irodalmi műfajok megismerése és a műfaji sajátosságok, elbeszélésmódok felismerése. Ekkor ismerkednek meg az alapvető verstani és stilisztikai jellegzetességekkel is.

- A helyi tanterv tartalmazza a katolikus jellegből adódó célkitűzéseket. Az irodalom tantárgy tananyagának tükröznie és egyúttal szolgálnia, erősítenie kell iskolánk katolikus szellemiségét.

2. A HELYI TANTÁRGYI TANTERV ÁTTEKINTÉSE

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

5. ÉVFOLYAM	Kerettantervi ajánlás heti 2 órával	Helyi tanterv óraszám heti 3 órával
Család, otthon, nemzet – kisepikai alkotások (mese, monda, mítosz) és lírai alkotások	18	18+20
Petőfi Sándor: János vitéz	14	14+ 15
Szülőföld, táj – lírai és kisepikai alkotások	8	8+10
Prózai nagyepika – ifjúsági regény 1. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk	10	10+5
Egy szabadon választott meseregény elemzése	4	4+4
SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET (az órakeret maximum 20%-a) az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra, illetve a tanár által választott alkotók, művek tanítására évfolyamonként 14–14 óra	14	
Összes óraszám:		108

6. ÉVFOLYAM	Kerettantervi ajánlás heti 2 órával	Helyi tanterv óraszám heti 3 órával
Hősök az irodalomban	10	10+17
Arany János: Toldi	16	16+15
Szeretet, hazaszeretet, szerelem	11	11+14
Prózai nagyepika – ifjúsági regény 2. - Gárdonyi Géza: Egri csillagok	12	12+ 4
Szabadon választott világirodalmi ifjúsági regény	5	5+4
SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET (az órakeret maximum 20%-a) az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra, illetve	14	

a tanár által választott alkotók, művek tanítására évfolyamonként 14–14 óra	+ 4	
Összes óraszám:	72	108

7. ÉVFOLYAM	Kerettantervi óraszám (heti óraszám: 2 óra)	Helyi tanterv óraszám (heti óraszám: 2 óra)
Korok és portrék	50	67
A) A középkor	3	5
B) Reneszánsz, humanizmus, reformáció	11	15
C) Irodalmunk a 17–18. században	4	5
D-E) Klasszicizmus és romantika	32	42
Magyar vagy világirodalmi ifjúsági regény	4	5
Szabadon felhasználható (az órakeret maximum 20%-a) az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra, illetve a tanár által választott alkotók, művek tanítására évfolyamonként 14–14 óra	14	
Összes óraszám:	68 (+4)	72

8. ÉVFOLYAM	Kerettantervi óraszám (heti óraszám: 2 óra)	Helyi tanterv óraszám (heti óraszám: 2 óra)
Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében	27	32
A) Líra a 20. század első felének magyar irodalmában	13*	16
B) Epika a 20. század első felének magyar irodalmában	12**	14
C) „Vérző Magyarország” - Trianon	2	2
Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében	18	25

A) Líra a 20. század második felének magyar irodalmában	12	16
B) Epika a 20. század második felének magyar irodalmában	4	6
C) Dráma a 20. század második felének magyar irodalmában	2	3
A 20. századi történelem az irodalomban (II. világháború, holokauszt, romaholokauszt, a kommunista diktatúra áldozatai, 1956)	6	8
Szórakoztató irodalom	3	7
Szabadon felhasználható (az órakeret maximum 20%-a) az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra, illetve a tanár által választott alkotók, művek tanítására évfolyamonként 14–14 óra	14	
Összesen	68(+4)	72

3. TANTÁRGYI ISMERTETŐ: 5-6. ÉVFOLYAM

- Az 5–6. osztály irodalomoktatásának alapvető célja, hogy megőrizze és tovább szélesítse az alsó tagozaton megalapozott szépirodalmi érdeklődést és tudást. A tanulók olyan szövegekkel találkoznak, amelyek témáiknál fogva hozzájárulnak személyiségük kibontakozásához, fejlődéséhez, tudatosítják nemzetükhöz, kisebb közösségükhöz tartozásukat, továbbá, amelyek megőrzik kíváncsiságukat, játékosságukat s olvasó, gondolkodó, közösségük iránt elkötelezett emberekké teszik őket. Mindezekben a drámajátéknak mint anyagfeldolgozási módnak kitüntetett szerepe van.

Az 5–6. évfolyam tananyagai a következő nagy témák köré rendeződnek:

- Család, otthon, nemzet
- Petőfi Sándor: János vitéz
- Szülőföld, táj
- Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk
- Választható magyar ifjúsági vagy meseregény
- Hősök az irodalomban
- Arany János: Toldi
- Szeretet, hazaszeretet, szerelem
- Gárdonyi Géza: Egri csillagok
- Választható világirodalmi ifjúsági regény
- A témakörök tanításának célja a közvetlen személyes otthon fogalmán túl a tágabb értelemben vett kultúra mint otthon felfedeztetése. A tanulónak meg kell értenie és élnie a nemzeti, illetve a tágabb, saját kultúrkör ünnepeit (pl. egyéni és családi ünnepek, anyák napja, regionális ünnepek, karácsony).

- Fontos ismernie e kulturális hagyománynak alapvető műveit. A szövegek ilyen irányú megközelítése segíti a tanulót annak felismerésében is, hogy az irodalmi művek nem csupán távoli történetek, hanem ezek a szövegek saját élete kérdéseihöz is kapcsolódnak.
- Továbbra is fontos cél, hogy kultúránkat, annak alapvető alkotásait, bennük példateremtő hőseit megismerje, olvasó, a szöveg több rétegét megértő diákká váljon.
- A képzési szakasz végén már elvárt néhány szakirodalmi kifejezés (műfaj, szókép, alakzat, verselés) biztonságos ismerete.
- A tanulónak – korosztályának megfelelő szinten – már értenie és értelmeznie kell ezeket a műveket.
- Véleményét írásban és szóban is meg kell tudnia fogalmazni.
- Az órákon feldolgozandó szövegek nemzeti kultúránk alapját képező művek, továbbá a kortárs gyermekirodalom alkotásai.
- A képzésnek ebben a szakaszában az irodalomtudomány fogalmai csupán olyan mértékben játszanak szerepet, amennyire azok a szövegek megértéséhez, feldolgozásához szükségesek.

4. TÉMAKÖRÖK, TÖRZSANYAGOK, HELYI TÖBBLET, ÓRAKERET, FEJLESZTENDŐ FELADATOK ÉS ISMERETEK, FOGALMAK ÉVFOLYAMONKÉNT

IRODALOM 5.

Témakör	I. Család, otthon, nemzet – kisepikai (mese, monda, mítosz) és lírai alkotások	Órakeret
Törzsanyag	Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék Petőfi Sándor: Egy estém otthon Füstbe ment terv Magyar vagyok Arany János: Családi kör Kányádi Sándor: Nagyanyó-kenyér Fehérlófia Az égig érő fa (magyar népmese) Arany János: Rege a csodaszarvasról Görög mítosz: Daidalosz és Ikarosz Bibliai történetek A világ teremtése Noé, Jézus születése,	18

	A betlehemi királyok	
Helyi többlet	<p>Választható művek: A szűkebb természeti környezet, a családi kapcsolatok, ember – Isten kapcsolat, és a teremtés, eredet, hagyomány motívuma</p> <p>Petőfi Sándor: Arany Lacinak</p> <p>Pl. József Attila: Betlehemi királyok</p> <p>Pl. Szabó Lőrinc: Ima a gyermekekért</p> <p>Pl. Arany János: Fiamnak</p> <p>Ágh István: Virágosat álmodtam</p> <p>Tündérszép Ilona és Árgyélus</p> <p>Az Édenkert története</p> <p>Jókai Mór: Melyiket a kilenc közül?</p> <p>Dávid és Góliát, további bibliai történetek</p> <p>A szeretet I. Kor. 13:1-13</p> <p>További ajánlott művek:</p> <p>Nemes Nagy Ágnes: Bors néni könyve – részletek;</p> <p>Móra: Csalóka Péter;</p> <p>Kányádi Sándor: Befagyott a Nyárád;</p> <p>Attila földje (népmese)</p> <p>Összefoglalás, számonkérés.</p>	20
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		FOGALMAK
<ul style="list-style-type: none"> – A családi és baráti kapcsolatok sokféleségének megismerése irodalmi szövegek által – Különböző korokban keletkezett, különböző műfajú szövegek tematikus rokonságának, problémafelvetéseinek tanulmányozása – A korábban megismert műfajokhoz (pl. mese, monda) kapcsolódó elemzési szempontok alkalmazása hasonló témájú szövegekben – Személyes vélemény megfogalmazása a szövegekben felvetett problémákról, azok személyes élethelyzetéhez kapcsolása 		<p>népmese, mese, mesealak, meseformálás, meseszám, kaland, motívum, monda, rege, mítosz, valamint a témakörhöz választott szövegek elemzéséhez kapcsolódó fogalmak: hagyomány, nemzeti kultúra, hazaszeretet, eredetmonda, dal, életkép, idill, lírai én, Biblia</p>
		KAPCSOLÓDÁSI PONTOK
		<p>Dráma és tánc: kifejező beszéd, történetmondás.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: ó és újszövetségi történetek.</i></p> <p><i>Ének-zene; vizuális kultúra:</i></p>

	biblikus témák a zenében, a képzőművészetben. <i>Hittan:</i> család, kapcsolatok, szentek élete
--	--

Témakör	II. Petőfi Sándor: János vitéz	Órakeret
Törzsanyag	Petőfi Sándor: János vitéz	14
Helyi többlet	Irodalomelméleti ismeretek gyakorlása, elmélyítése. A mű részleteinek dramatizálása, projektek megvalósítása. Gyakorlás, összefoglalás, témazáró, tehetséggondozás.	15
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		FOGALMAK
<ul style="list-style-type: none"> – A mű szövegének közös órai feldolgozása – A mű cselekményének megismerése, fő fordulópontjainak értelmezése – A költői szöveg részletének és más médiumbeli megjelenítésének (rajzfilm, színmű, illusztráció, stb.) összehasonlítása – A szöveg néhány részletében a poétikai eszközök felismerése, szerepük értelmezése: verselés, szóképek, alakzatok – Alapvető verstani és műfaji fogalmak megismerése, alkalmazása a mű bemutatásakor 		verses epika, elbeszélő költemény; ütemhangsúlyos verselés, verssor; felező tizenkettes, páros rím; hasonlat, metafora, megszemélyesítés; párhuzam, ellentét, további alakzatok: felsorolás, felkiáltás, kérdés, ismétlés; dialógus, monológ, a jellemzés eszközei, leírás, epizód
		KAPCSOLÓDÁSI PONTOK
		<i>Ének-zene:</i> ritmusérzék fejlesztése, ritmizálás. <i>Vizuális kultúra;</i> <i>mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> illusztrációk, a <i>János vitéz</i> rajzfilmen

Témakör	III. Szülőföld, táj	Órakeret
Törzsanyag	Petőfi Sándor: Szülőföldemen Petőfi Sándor: Az alföld Petőfi Sándor: Úti levelek (részlet) Nagy László: Balatonparton Weöres Sándor: Tájkép	8
Helyi többlet	Választható művek: Petőfi Sándor: Távolból	10

	Ady Endre: Föl-földobott kő Válogatás a helyi kortárs költők azonos témájú műveiből. Összefoglalás, rendszerezés, témazáró.		
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMAK		
<ul style="list-style-type: none"> – A tájhoz, környezethez fűződő érzéseket, gondolatokat kifejező szövegek megértése, összehasonlítása – A táj- és környezetfestés eszközeiként szolgáló nyelvi formák megfigyelése lírai és prózai szövegekben – A nyelv változó természetének megfigyelése különböző példák alapján – A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetése – Az irodalmi szövegek keletkezéséhez, megértéséhez, tartalmához kapcsolódó földrajzi kérdések megbeszélése – A szövegek összevetése a keletkezésükhöz, megértésükhöz, tartalmukhoz kapcsolódó valós helyszínek különböző korokból származó képi ábrázolásaival – Irodalmi atlasz vagy térkép használata – A szövegek vizuális értését erősítő ábrák, illusztrációk készítése különböző technikákkal <p>Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése</p>	<p>hagyomány, napló, személyesség, tájleírás, téma, útleírás, kortárs</p>		
	KAPCSOLÓDÁSI PONTOK		
	<p><i>Természetismeret:</i> az olvasott művek topológiája, a hazai táj; az én városom, falum.</p> <p><i>Informatika:</i> tájékozódás, információgyűjtés tájakról, városokról, prezentáció készítése</p>		

Témakör	IV. Prózai nagyepika – Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk	Órakeret	
Törzsanyag	Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk	10	
Helyi többlet	A műhöz kapcsolódó fejlesztési feladatok és ismeretek elmélyítése. Összefoglalás, rendszerezés, tehetség gondozás, témazáró.	5	
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMAK		
<ul style="list-style-type: none"> – Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése – A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás – A cselekmény főbb fordulópontjainak felismerése – Egyes szereplők jellemzése – Főbb helyszínek, térbeli viszonyok azonosítása <p>A cselekmény és térszerkezet vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban</p>	<p>Az epikai mű szerkezete: előkészítés, cselekmény, fordulat, bonyodalom, tetőpont, megoldás, végkifejlet, helyszín, főszereplő, mellékszereplő, regény, ifjúsági regény, karakter, személyiség, közönség</p>		
	KAPCSOLÓDÁSI PONTOK		
	<p><i>Hittan:</i> jó és rossz, bűn és erény, a lelkiismeret.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i></p>		

	elbeszélő szöveg egyegy jelenetének dramatizált megjelenítése.
--	--

Témakör	V. Egy szabadon választott magyar mese- vagy ifjúsági regény elemzése	Órakeret
Törzsanyag	Móra Ferenc: Csilicsali Csalavári Csalavér Szabó Magda: Tündér Lala Fekete István: A koppányi aga testamentuma Fekete István: Bogáncs (Egy kiválasztása kötelező.)	4
Helyi többlet	A műhöz kapcsolódó fejlesztési feladatok és ismeretek elmélyítése. Összefoglalás, rendszerezés, tehetség gondozás, témazáró.	4
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		FOGALMAK
<ul style="list-style-type: none"> – Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése, és egyes szövegrészletek részletes megfigyelése – A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás – A cselekmény főbb fordulópontjainak felismerése – Egyes szereplők jellemzése – Főbb helyszínek, térbeli viszonyok azonosítása – A cselekmény és térszerkezet vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban 		Az epikai mű szerkezete: előkészítés, cselekmény, fordulat, bonyodalom, tetőpont, megoldás, végkifejlet, helyszín, főszereplő, mellékszereplő, regény, ifjúsági regény,

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK:

Petőfi Sándor: János vitéz
Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk
Választható magyar ifjúsági vagy meseregény (a táblázatban felsorolt művek közül a szaktanár jelöli ki)

MEMORITEREK:

Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék
Petőfi Sándor: János vitéz (részletek)
Arany János: Rege a csodaszarvasról (részlet)
Arany János: Családi kör (részlet)

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

- A tanuló legyen képes életkorának megfelelő tempóban olvasni a tk. prózai és verses szövegeit. Az ismert szövegeket tudja értelmezni.
- Tudjon felsorolni néhányat az év során tanult művek közül címmel és szerzővel együtt.

- Adott műcímhez tudjon szerzőt (író, költőt) rendelni, a tanult írók, költők nevéhez egy-egy mű címét társítani: (Petőfi: János vitéz, Az alföld, Arany: Családi kör, Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk stb).
- Ismerje és tudja vázlatosan elmondani Petőfi életét, tudja elhelyezni a korban.
- Ismerje és tudja elmondani a János vitéz, A Pál utcai fiúk tartalmát.
- Ismerje az alábbi fogalmakat, tudja azok legfőbb sajátosságait: elbeszélő költemény, regény, mese, monda, mítosz.
- Tudja felsorolni a szóképeket: metafora, hasonlat, megszemélyesítés, ismert szövegben tanári segítséggel ismerje fel őket.
- A tankönyvben lévő Daidalosz és Ikarosz című mítosznak tudja elmondani a tartalmát.
- Tudja elmondani az alábbi műveket önállóan (memoriterek):
  - Petőfi: János vitéz 5 versszak
  - Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék
  - Arany: Családi kör 2 versszak

IRODALOM 6.

Témakör	I. Hősök az irodalomban	Órakeret
Törzsanyag	<p>1. Hagyomány és irodalom</p> <ul style="list-style-type: none"> - Arany János: Mátyás anyja - Arany János: A walesi bárdok <p>Hősök–mondák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Beckó vára <i> vagy </i> Csörsz árka - Szent László legendája <i> vagy </i> Lehel kürtje <p>A párok közül az egyik kötelező, a másik a választható művek közé kerül.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kittenberger Kálmán: Oroszlánvadászataimból (részlet) <i> vagy </i> Széchenyi Zsigmond: Csui (részlet) (Választható) - Torna vára (Felvidék) <i> vagy </i> - Tordai hasadék (Erdély) <i> vagy </i> - A Lendvai vár (Muravidék) <i> vagy </i> - délvidéki Mátyás-mondák <p>(A felsoroltak közül az egyik kötelező. Lehetőség van arra, hogy a tanárok a saját régiójuk mondáit válasszák.)</p> <p>2. Irodalom és mozgókép</p> <p>Fazekas Mihály: Lúdas Matyi</p>	10

Helyi többlet	<p>Választható művek:</p> <p>Szimónidész: A thermopülei hősök sírfelirata;</p> <p>Lengyel Dénes: Régi magyar mondák (Pl. A csodaszarvas, A fehér ló mondája, Szent István király intelmei, Julianus barát, Mátyás király könyvtára)</p> <p>Pl. Kallós Zoltán: Székely népballadák,</p> <p>Pl. Gabányi János: Magyar várak legendái,</p> <p>Pl. Szombathy Viktor: Száll a rege várról várra- szlovákiai vármondák,</p> <p>Pl. Mátyás király tréfái</p> <p>A művekhez kapcsolódó fejlesztési feladatok és ismeretek elmélyítése. Összefoglalás, rendszerezés, tehetség gondozás, témazáró.</p>	17
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		FOGALMAK
<ul style="list-style-type: none"> - Az olvasott szöveg szereplőiről, a megjelenített élethelyzetekről szóban és írásban véleményt fogalmaz meg - A hősiesség különböző példáit kifejező szövegek megértése és összehasonlítása - A különböző korokban és műfajokban megjelenő témák nyelvi formáinak elkülönítése - A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetése - Az irodalmi szövegek keletkezéséhez, megértéséhez, tartalmához kapcsolódó történelmi, földrajzi kérdések megbeszélése - Irodalmi atlasz vagy térkép használata - Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése 		<p>próbatétel, ismétlődő motívum, időmértékes verselés, vándortéma; daktilus, spondeus, hexameter; epigramma, ballada, vígballada, népballada, műballada, balladai homály, kihagyás monda, rege, legenda</p>
		KAPCSOLÓDÁSI PONTOK
		<p><i>Hittan:</i>: bűn, erény, lelkiismeret.</p> <p><i>Ének-zene:</i> népdal, népballada.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p> <p>forrástípusok, forráselemzés; történetek és magyarázatok a magyarság vándorlásáról és a honfoglalásról</p>

Témakör	II. Arany János: Toldi	Órakeret
Törzsanyag	Arany János: Toldi	16

Helyi többlet	Irodalomelméleti ismeretek gyakorlása, elmélyítése. A mű részleteinek dramatizálása, projektek megvalósítása, rendszerezés, összefoglalás, tehetséggondozás, témazáró.	15
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		FOGALMAK
<ul style="list-style-type: none"> – A mű szövegének közös órai feldolgozása – Az olvasás és megértés nyelvi nehézségeinek feltárása, szókincsbővítés és olvasási stratégiák fejlesztése – Az elbeszélő költemény műfaji jellemzőinek felismerése, értelmezése a mű vonatkozásában – Az alkotás néhány stíluselemének megfigyelése (pl. verselés, szóképek, alakzatok) – A mű erkölcsi kérdésfelvetéseinek (bűn, bosszú, megtisztulás, testvérviszály stb.) megtárgyalása – Az elbeszélői szerepek (narráció, költői kiszólások, rokonszenv) felismerése, értelmezése a jelentésteremtésben 		verses epika, elbeszélő költemény; s, előhang, epizód, késleltetés; allegória; fokozás, túlzás, megszólítás mottó, páros rím, hangsúly, tiszta rím és asszonánc, beszélő, elbeszélő, próbatétel, jellemzési módok KAPCSOLÓDÁSI PONTOK <i>Hittan:</i> bűn és erény, lelkiismeret, megtisztulás. <i>Ének-zene:</i> ritmizálási gyakorlatok. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek;</i> <i>természetismeret;</i> <i>matematika;</i> <i>vizuális kultúra:</i> narratív szövegek, leírások, érvelő szövegek alkotása. <i>Informatika:</i> a digitális információgyűjtés <i>Dráma és tánc:</i> dramatizálás

Témakör	III. Szeretet, hazaszeretet, szerelem	Órakeret
Törzsanyag	Bibliai történetek Mária és József története Jézus tanítása a gyermekekről (karácsonyi ünnepkör) Kölcsey Ferenc: Himnusz Vörösmarty Mihály: Szózat Petőfi Sándor: Honfidal Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem	11

	Petőfi Sándor: Reszket a bokor, mert... Radnóti Miklós: Bájoló	
Helyi többlet	Választható művek: Ady Endre: Karácsony Dsida Jenő: Itt van a szép karácsony Juhász Gyula: Karácsony felé Fekete István: Róráte Kányádi Sándor: Hattyúdal Reményik Sándor: A karácsonyfa énekel Lázár Ervin: Az élet titka (Eredeti üzenet) Radnóti Miklós: Nem tudhatom Szendrey Júlia: Magyar gyermek éneke Irodalom és mozgókép Hollós László–Dala István: Szerelmes földrajz/ vagy Rockenbauer Pál: Másfélmillió lépés Magyarországon (részlet, lehetőleg a saját régióról) Kőmíves Kelemen Szerelem a népdalokban: Tavaszi szél vizet áraszt A csitári hegyek alatt Összefoglalás, rendszerezés, tehetséggondozás, témazáró.	14
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		FOGALMAK
<ul style="list-style-type: none"> – Az olvasott szöveg szereplőinek érzelmeiről, gondolatairól, az élethelyzetekről vélemény megfogalmazása szóban és írásban – A szeretet, szerelem, hazaszeretet különböző példáit kifejező szövegek megértése és összehasonlítása – A téma megjelenítését különböző korokban és műfajokban szolgáló nyelvi formák elkülönítése lírai és prózai szövegekben – A különböző korokban és műfajokban megjelenő témák nyelvi formáinak elkülönítése – A szövegek összevetése a keletkezésükhöz, megértésükhöz, tartalmukhoz kapcsolódó valós helyszínek különböző korokból származó képi ábrázolásaival – Kisebb projekt munkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése 		líra, lírai alany, lírai én, téma, motívum; versforma, rímszerkezet, keresztrím, alliteráció; dal, népdal KAPCSOLÓDÁSI PONTOK <i>Ének-zene:</i> megzenésített versek <i>Hittan:</i> bibliai történetek

Témakör	IV. Prózai nagyepika – ifjúsági regény - Gárdonyi Géza: Egri csillagok	Órakeret
----------------	---	-----------------

Törzsanyag	Gárdonyi Géza: Egri csillagok	12
Helyi többlet	A műhöz kapcsolódó fejlesztési feladatok és ismeretek elmélyítése. Összefoglalás, rendszerezés, tehetség gondozás, témazáró.	4
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		FOGALMAK
<ul style="list-style-type: none"> – Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése – A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás – A cselekmény fordulópontjainak összekapcsolása a műfaj jellegzetességeivel – A főbb szereplők kapcsolatának értelmezése – A szereplők közötti kapcsolatok vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban – Szövegalkotás az egyes szereplők nézőpontjának megjelenítésével 		történelmi regény, elbeszélő, időszerkezet, több szálon futó cselekmény, jellemek

Témakör	V. Szabadon választott világirodalmi ifjúsági regény	Órakeret
Törzsanyag	Daniel Defoe: <i>Robinson Crusoe</i> vagy Antoine de Saint-Exupéry: <i>A kis herceg</i>	5
Helyi többlet	.	4
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		FOGALMAK
<ul style="list-style-type: none"> – Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése – A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás – A cselekmény fordulópontjainak összekapcsolása a műfaj jellegzetességeivel – A főbb szereplők kapcsolatának értelmezése – A szereplők közötti kapcsolatok vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban – Szövegalkotás az egyes szereplők nézőpontjának megjelenítésével 		A korábban tanult poétikai fogalmak alkalmazása a választott regénynek megfelelően

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK:

Arany János: <i>Toldi</i>
Gárdonyi Géza: <i>Egri csillagok</i>
Választható világirodalmi ifjúsági regény (a táblázatban felsorolt művek közül a szaktanár jelöli ki)

MEMORITEREK:

Arany János: A walesi bárdok (részlet)
Arany János: Toldi (részletek)
Kölcsey Ferenc: Himnusz (1-2. vsz.)
Vörösmarty Mihály: Szózat (1. és 2. vsz.+13.,14. vsz.)

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

- Tudjon szöveget olvasni életkornak megfelelő tempóban hangos és néma olvasással.
- Tudja elvégezni az alábbi szövegelemző eljárásokat: szöveg tagolása, lényeg kiemelése, adatok kiemelése, téma megnevezése.
- Tudja megnevezni az olvasott művekben a helyszínt, cselekményeket, szereplőket.
- Legyen képes személyes élmények megfogalmazására.
- Legyen képes a népköltészeti és műköltészeti alkotások megkülönböztetésére.
- Tudja a következő fogalmak ismertetőjegyeit, ismerje fel azokat: ballada, előhang, történelmi regény, versforma, dal.
- Tudja szöveghűen előadni a kijelölt memoritereket:
  - Arany János: A walesi bárdok (részlet)
  - Arany János: Toldi (részletek)
  - Kölcsey Ferenc: Himnusz 1.-2.vszk.
  - Vörösmarty Mihály: Szózat 1.-2. és 13.-14.vszk.

5. TANTÁRGYI ISMERTETŐ: 7–8. ÉVFOLYAM

Az alapfokú képzés második szakaszában, a 7-8. évfolyamon, a nevelésnek-oktatásnak többszörös feladata és célja van:

- cél, hogy a diákok megértsék a nemzet, a szűkebb közösség és az egyes ember kapcsolatát. Megismerjék kultúrájukat, annak gondolati, erkölcsi tartalmait, esztétikai értékeit. Ennek révén szellemileg és érzelmileg is kötődjenek ahhoz. Korosztályuknak megfelelően tudják értelmezni múltjukat, jelen környezetüket, önmagukat. A tanulókat fel kell készíteni arra, hogy ennek a kulturális hagyománynak értői és később formálói legyenek.
- Elengedhetetlen, hogy ebben a képzési szakaszban a tanulók biztos szövegértésre tegyenek szert.
- Őrizték meg kíváncsiságukat, nyitottságukat, s váljanak olvasó emberekké. Olyan olvasó emberekké, akik a képzési szakasz végére már a művek elsődleges jelentése mögé látnak, azaz többféle olvasási és értelmezési stratégiával rendelkeznek, az általuk olvasott szövegeket képesek mérlegelve végiggondolni. Össze tudják kapcsolni a már meglévő ismereteiket az olvasott, hallott vagy a digitális szövegek tartalmával, képesek meglátni és kiemelni az összefüggéseket.
- Cél a gondolkodásra tanítás – a tanulók kíváncsiságának és alkotókedvének megtartásával.
- A tantárgy tanításának kiemelt célja a tanulók műveltségi szintjének folyamatos növelése, melynek révén korosztályuknak, érettségüknek megfelelő ismeretekkel rendelkeznek, s ezeket az ismereteket rendszerben látják, értelmezni tudják azokat.

- Kreativitásuk olyan szintű fejlesztése, hogy az általuk tanult műfajokban, szövegtípusokban – a magyar nyelv és helyesírás szabályait tudatosan alkalmazva – képesek legyenek rövid szövegeket alkotni. Fejlődjék szókincsük, kifejezőkészségük. Az egyéni képességeikhez mértén tagolt, rendezett, áttekinthető írásképpel, egyértelmű javításokkal alkossanak megfelelő tartalmú és szerkezetű, hagyományos és digitális fogalmazásokat. Fejlődjék digitális kompetenciájuk.
- Cél, hogy a diákok különböző kommunikációs helyzetekben, szóban és írásban is helyesen, szabatosan ki tudják fejezni önmagukat. Az anyanyelvi ismeretek mindenekelőtt a nyelvhasználat tudatosítását és fejlesztését szolgálják, ide értve a tudatos szövegértési stratégiák kialakítását és a kommunikációs helyzethez illő megnyilatkozást, a toleráns nyelvhasználatot.
- Ismerjék a tananyag által előírt memoritereket, azokat értőn elő tudják adni.
- Elérendő cél az önfejlesztés igényének kialakítása a tanulóknál. Az irodalmi művek sokfélesége biztosítja kíváncsiságuk felkeltését és megtartását, önmaguk megértésének lehetőségét.
- Kiemelt feladat a tanulók segítése a tanulás tanulásában.

A magyar nyelv és az irodalom tantárgy fejlesztési céljai jórészt összehangolhatók: az alaptantervben meghatározott hat fő fejlesztési területből (anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek; irodalmi kultúra, irodalmi ismeretek szövegértés; szövegalkotás; olvasóvá nevelés; mérlegelő gondolkodás, véleményalkotás) négy mindkét tantárgy keretében fejleszthető.

A magyar nyelv és irodalom tanítása nemcsak műveltségátadást, kompetenciafejlesztést jelent, hanem érzelmi nevelést is. A diákok személyes boldogulásának, együttműködési képességeinek, társadalmi beilleszkedésének, kulturált viselkedésének érzelmi fejlődésük az alapja.

A tanulók irodalmi fogalomtárának folyamatos bővítésekor, figyelembe kell venni a korosztály általános kognitív, érzelmi, érdeklődési sajátosságait.

A magyar nyelv és irodalom más tantárgyakhoz, műveltségterületekhez is kötődik. A tantárgyi koncentráció kialakítása a tantárgyi struktúra egyik elve. Bizonyos irodalmi témakörök feldolgozásához ajánljuk a művek filmes vagy színházi adaptációjának beépítését az órai munkába vagy a házi feladatba.

A 7-8. évfolyam irodalomtanításának témakörei:

- Korok és portrék,
  - Magyar vagy világirodalmi regény,
  - Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében,
  - Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében,
  - A 20. századi történelem az irodalomunkban,
  - Szórakoztató irodalom.
- A 8. osztályosokat a tanterv a középiskolai felkészülésben és a pályaválasztásban az eddig tanultak rendszerező ismétlésével segíti.
  - Az órakeret minimum 80%-át a törzsanyagra kell fordítani.
  - Az órakeret 20%-át a szaktanár választása alapján a tananyagok mélyebb, sokszínűbb tanítására, ismétlésre, gyakorlásra vagy a tanórán kívüli tudásszerzésre (múzeumlátogatás, színházi előadás megtekintése, előadó meghívása), kompetenciafejlesztésre, projekt munkák megalkotására lehet felhasználni. A választást segítő javaslatok a részletesen szabályozott kötelező törzsanyag mellett találhatóak.

- Az irodalom tantárgy kötelező törzsanyagában csak lezárt, biztosan értékelhető életművek szerepelnek. Ezen felül, a választható órakeret terhére a tanár szabadon beilleszthet kortárs alkotókat, műveket a tananyagba.
- Ha a szaktanár úgy ítéli meg, hogy az órakeret 100 %-át a törzsanyag tanítására kell fordítania, lemondhat a választás lehetőségéről.

A Nat alapján álló törzsanyag és az azt kiegészítő tartalmak, választható, ajánlott témák, művek

I. A törzsanyag

A témakörökben megadott művek a Nat-ban megfogalmazott tanulási eredmények elérését biztosítják.

II. A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

A törzsanyagon felüli ajánlott témák, művek elősegítik a pedagógus választását a helyi sajátosságoknak, az osztály érdeklődésének megfelelően.

- A törzsanyagot jelentő témákra, művekre, tevékenységekre szánt órák nem vonhatók össze a szabadon választott témák, művek értelmezésére szánt órákkal.
- Az ajánlott, illetve választott témákra szánt órakeretet a pedagógus akkor használhatja fel, ha a törzsanyagot már feldolgozta a diákokkal.
- Cél, hogy a tanulók megismerjék a magyar és a világirodalom nagy korszakait, művelődéstörténeti szakaszait, az irodalmat a történelmi-társadalmi folyamatok részeként is lássák, és ismereteiket össze tudják kötni más tantárgyak tananyagaival.
- Ebben a képzési szakaszban válik feladattá az irodalmi műfajok megismerése és a műfaji sajátosságok, elbeszélésmódok felismerése.
- Ekkor ismerkednek meg az alapvető verstani és stilisztikai jellegzetességekkel is a tanulók.

6. TÉMAKÖRÖK, TÖRZSANYAGOK, HELYI TÖBBLET, ÓRAKERET, FEJLESZTENDŐ FELADATOK ÉS ISMERETEK, FOGALMAK ÉVFOLYAMONKÉNT

IRODALOM 7.

A 7. évfolyamon tovább folytatódik az ismeretek bővítése, a kompetenciák fejlesztése (azaz megerősítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése), és az érzelmi nevelés.

Ennek a tanítási-tanulási szakasznak a végére a tanulók biztos szövegértési készséggel rendelkeznek, szövegalkotási képességeiket folyamatosan bővíteni kell. Cél, hogy a 8. évfolyam végére a tanulók értőn alkalmazzák a nyelvi ismereteiket: értsék anyanyelvük szerkezetét, grammatikáját, össze tudják vetni anyanyelvük sajátosságait az általuk tanult idegen nyelv sajátosságaival. Ismerjék fel az adott kommunikációs helyzetet, ennek megfelelően az általuk tanult műfajokban, írásban és szóban helyesen és pontosan, a magyar nyelv szabályai szerint fejezzék ki magukat.

Tudják alkalmazni a digitális szövegalkotás és - befogadás módjait. Képesek legyenek saját véleményüket logikusan kifejteni, érvelni, s tanulják meg a toleráns nyelvhasználatot. Ezek birtokában tudnak a tanulók egymással együttműködni, csapatban és párban dolgozni, így

tudják megérteni egymás gondolatait, és saját gondolataikat a lehető legpontosabban elmondani, megértetni másokkal. Ez teremt lehetőséget a személyiségük fejlesztésére, érzelmi nevelésükre is.

A 7. évfolyamon a tanulók – életkori sajátosságaik, illetve korábbi tanulmányaik alapján képessé válnak arra, hogy megismerjék az európai és a magyar kultúra nagy korszakait, ezeknek a stílus- és művelődéstörténeti koroknak kiemelkedő alkotásait, és egyre hangsúlyosabbá válik a poétikai-retorikai ismeretek bővítése is. A 13-14 éves gyerekek már képesek arra, hogy ne csak fabuláris szinten értelmezzenek egy-egy szöveget, hanem tanári irányítással jelentésteremtésre is vállalkozzanak, és megértsék saját kultúrájuk történelmi adottságait, irodalmi törekvéseit.

A 7. évfolyam irodalomtanításának témakörei:

- Korok és portrék,
- Magyar vagy világirodalmi regény,

Az órakeret minimum 80%-át a törzsanyagra kell fordítani. Az órakeret 20%-át a szaktanár választása alapján a tananyagok mélyebb, sokszínűbb tanítására, ismétlésre, gyakorlásra vagy a tanórán kívüli tudásszerzésre (múzeumlátogatás, színházi előadás megtekintése, előadó meghívása), kompetenciafejlesztésre, projektmunkák megalkotására lehet felhasználni. A választást segítő javaslatok a részletesen szabályozott kötelező törzsanyag mellett találhatóak.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy kötelező törzsanyagában csak lezárt, biztosan értékelhető életművek szerepelnek. Ezen felül, a választható órakeret terhére a tanár szabadon beilleszthet kortárs alkotókat, műveket a tananyagba.

Ha a szaktanár úgy ítéli meg, hogy az órakeret 100 %-át a törzsanyag tanítására kell fordítania, lemondhat a választás lehetőségéről.

A Nat alapján álló törzsanyag és az azt kiegészítő tartalmak, választható, ajánlott témák, művek

III. A törzsanyag

A témakörökben megadott művek a Nat-ban megfogalmazott tanulási eredmények elérését biztosítják.

IV. A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

A törzsanyagon felüli ajánlott témák, művek elősegítik a pedagógus választását a helyi sajátosságoknak, az osztály érdeklődésének megfelelően.

A törzsanyag órai feldolgozása kötelező.

A törzsanyagot jelentő témákra, művekre, tevékenységekre szánt órák nem vonhatók össze a szabadon választott témák, művek értelmezésére szánt órákkal. Az ajánlott, illetve választott témákra szánt órakeretet a pedagógus akkor használhatja fel, ha a törzsanyagot már feldolgozta a diákokkal.

Cél, hogy a tanulók megismerjék a magyar és a világirodalom nagy korszakait, művelődéstörténeti szakaszait, az irodalmat a történelmi-társadalmi folyamatok részeként is lássák, és ismereteiket össze tudják kötni más tantárgyak tananyagaival. Ebben a képzési szakaszban válik feladattá az irodalmi műfajok megismerése és a műfaji sajátosságok,

elbeszélésmódok felismerése. Ekkor ismerkednek meg az alapvető verstani és stilisztikai jellegzetességekkel is a tanulók.

Témakör	I. Korok és portrék: - A középkor	Órakeret
Törzsanyag	István király intelmei Imre herceghez (részletek)	3
Helyi többlet	Jókai Mór: A magyar nemzet története regényes rajzokban (részletek: Árpád, Szent László)	2
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		FOGALMAK
<ul style="list-style-type: none"> - Irodalmi szövegek olvasása, értelmezése - Az európai kultúra kialakulásának megismerése 		középkor, román stílus, gótika, egyházi kultúra, lovagi kultúra, lovagi erények, trubadúrok, intelem (parainesis), kódex, iniciálé, miniatűr

Témakör	I. Korok és portrék: - Reneszánsz, humanizmus, reformáció	Órakeret
Törzsanyag	<p>Mesék Mátyás királyról: Hogyan került holló Mátyás király címerébe? (Kóka Rozália gyűjtése alapján)</p> <p>Janus Pannonius: Pannonia dicsérete</p> <p>Balassi Bálint: Egy katonaének</p> <p>Balassi Bálint: Hogy Juliára talál, így köszöne néki</p> <p>Irodalom és színház vagy film kapcsolata</p> <p>A reneszánsz dráma</p> <p>Shakespeare: Szentivánéji álom vagy Romeo és Júlia vagy később tárgyalva:</p> <p>Molière: A képzelt beteg</p>	11
Helyi többlet	<p>Választható művek: Mátyás királlyá koronázása;</p> <p>Mesék Mátyás királyról: A kolozsvári bíró</p> <p>Janus Pannonius: Egy dunántúli mandulafáról</p> <p>Bornemisza Péter: Siralmas énnékem</p> <p>Tinódi Lantos Sebestyén: Eger vár viadaljáról való ének (részletek)</p> <p>Balassi Bálint: Borivóknak való vagy</p> <p>Balassi Bálint: Bocsásd meg Úristen vagy</p> <p>Balassi Bálint: Adj már csendességet</p> <p>Bibliafordítások (Vizsolyi Biblia)</p> <p>Könyvnyomtatás jelentősége</p>	4

	Zsoltárfordítások (Szeneci Molnár Albert)	
	Összefoglalás, számonkérés.	
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		FOGALMAK
<ul style="list-style-type: none"> - A korszakban keletkezett irodalmi szövegek olvasása, értelmezése - A reneszánsz világnézet értelmezése - A reformáció és az anyanyelvi kultúra összefüggésének felismerése - A reneszánsz irodalom alkotóinak, műfajainak, jellegzetes motívumainak megismerése - A reneszánsz drámaalkotások elkülönítése - Egy adott mű különböző művészeti ágakban és médiumokban megjelenő adaptációjának összehasonlítása 		reneszánsz, humanizmus, reformáció, könyvnyomtatás, vitézi élet, életkép, dal, epigramma, dráma, vígjáték (komédia) zsoltár

Témakör	I. Korok és portrék: - Irodalmunk a 17-18. században	Órakeret
Törzsanyag	Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek: I./1-21.versszak) Mikes Kelemen: Törökországi levelek (részletek)	4
Helyi többlet	Választható művek: Rákóczi-nóta, Buga Jakab éneke, Zöld erdő harmatát Lévay József: Mikes Jókai Mór: A magyar nemzet története regényes rajzokban (részletek: Rákóczi menekülése a börtönből) Összefoglalás, témazáró.	1

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		FOGALMAK
<ul style="list-style-type: none"> - A korszakban keletkezett irodalmi szövegek olvasása, értelmezése - A nemzeti hagyományunk szempontjából szimbolikus irodalmi szövegek megismerése - A barokk jellegzetes műfajainak és stílusjegyeinek megismerése - A hazaszeretet megjelenése a korszak művészetében 		kuruc kor, toborzódal, bujdosóénekek, siratóénekek, levél, emlékirat

Témakör	I. Korok és portrék: - Klasszicizmus és romantika	Órakeret
Törzsanyag	Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez	32

	<p>Berzsenyi Dániel: Levéltöredék barátnémhoz</p> <p>Kölcsey Ferenc: Huszt</p> <p>Kölcsey Ferenc: Emléklapra</p> <p>Kölcsey Ferenc: Himnusz</p> <p>Kölcsey Ferenc: Parainesis (részletek)</p> <p>Vörösmarty Mihály: Szózat</p> <p>Vörösmarty Mihály: Ábránd</p> <p>Petőfi Sándor: Szabadság, szerelem</p> <p>Petőfi Sándor: Nemzeti dal</p> <p>Petőfi Sándor: Szeptember végén</p> <p>Arany János: A fülemile</p> <p>Arany János: A tölgyek alatt vagy Epilógus</p> <p>Jókai: A huszti beteglátogatók</p> <p>Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfa</p> <p>Mikszáth Kálmán: A néhai bárány</p> <p>Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője <i>vagy</i> A két koldusdiák</p>	
<p>Helyi többlet</p>	<p>Választható művek: Petőfi Sándor: Csokonai</p> <p>Áprily Lajos: Séta Debrecenben</p> <p>Csokonai Vitéz Mihály: Szegény Zsuzsi a táborozáskor</p> <p>Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.)</p> <p>Lengyel Dénes: Kossuth Lajos öröksége (történetek)</p> <p>Széchenyi Istvánról: Az Akadémia alapítása; A hídvám)</p> <p>Lengyel Dénes: Kossuth Lajos örökség (történetek Kossuth Lajosról: A sorsfordító kabát)</p> <p>Kossuth-nóta</p> <p>Jókai Mór: A magyar nemzet története regényes rajzokban (Kossuth Lajos – részlet)</p> <p>Vörösmarty Mihály: Petike</p> <p>Petőfi Sándor: Egy gondolat bánt engemet</p> <p>Petőfi Sándor: Reszket a bokor, mert...</p> <p>Petőfi és Arany levelezése – részletek</p> <p>Arany János: V. László</p> <p>Arany János: Szondi két apródja</p> <p>Irodalom és film kapcsolata</p> <p>Jókai Mór: A kőszívű ember fiai</p> <p>Mikszáth Kálmán: A Balóthy-domínium</p> <p>Mikszáth Kálmán: A beszélő köntös</p>	<p>10</p>

	Összefoglalás, rendszerezés, tehetséggondozás, témazáró.	
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		FOGALMAK
<ul style="list-style-type: none"> – A nemzeti identitást meghatározó lírai szövegek olvasása, megértése, megbeszélése – A felvilágosodás és a romantika korának művelődéstörténeti és irodalmi programjának megismerése – Az irodalmi szövegekben megfogalmazott közösségi és egyéni erkölcsi dilemmák felismerése, megvitatása – Lírai szövegek poétikai-retorikai-stilisztikai elemzése – Alapvető lírapoétikai szakterminusok bevezetése (lírai én, lírai én pozíciói; hangulati líra, gondolati líra, közösségi líra; helyzetdal, életkép, megszólító vers) – Alapvető hangulatok, beszélői attitűdök, modalitások felismerése: pl. vidám, könnyed, humoros, ironikus, emelkedett, fennkölt, meghitt, idilli – Néhány alapvető lírai műfaj jellemző darabjának megismerése (pl.: dal, himnusz, epigrama, óda) – Alapvető szóképek felismerése: hasonlat, megszemélyesítés, metafora – A novella és a regény műfaji sajátosságai felismerése – Novellákat és regények különböző szempontok szerinti (téma, műfaj, nyelvi kifejezőeszközök) értelmezése <p>A kisepikai és a nagyepikai alkotások különbségeinek felismerése (cselekmény, szereplők, helyszínek, tematikus fókusz, stb.)</p>		romantika; közösségi emlékezet, önazonosság; szállóige, szónoklat, humor, óda, elégia, dal, himnusz, epigrama, kisepika, anekdota, novella, elbeszélés

Témakör	II. Magyar vagy világirodalmi ifjúsági regény	Órakeret
Törzsanyag	Jules Verne: Kétévi vakáció vagy Tonke Dragt: Levél a királynak vagy Mándy Iván: Az enyedi diák vagy Csukás István: Vakáció a halott utcában	4
Helyi többlet	A műhöz kapcsolódó fejlesztési feladatok és ismeretek elmélyítése. Összefoglalás, rendszerezés, témazáró.	1
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		FOGALMAK
<ul style="list-style-type: none"> – Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése – A cselekményben megjelenő élethelyzetek, konfliktusok azonosítása, véleményalkotás – A cselekmény ismertetése az elbeszélés időkezelésének megfigyelésével (pl. egyenes vagy fordított időrend, késleltetés, összefoglalás, időbeli ugrások, stb.) 		történet és elbeszélés, előre- és visszautalás, késleltetés, epizód, jelenet, leírás, kihagyás

– Az elbeszélte világ főbb jellemzőinek összefoglalása (pl. realista, romantikus, varázslatos, egy- vagy többszintű világ)	
--	--

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK:

Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfa
Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője vagy A két koldusdiák
Mikszáth Kálmán: A néhai bárány

MEMORITEREK:

Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez
Kölcsey Ferenc: Himnusz – teljes szöveg
Kölcsey Ferenc: Huszt
Kölcsey Ferenc: Emléklapra
Vörösmarty Mihály: Szózat – teljes szöveg
Petőfi Sándor: Nemzeti dal
Petőfi Sándor: Szabadság, szerelem
Petőfi Sándor: Szeptember végén

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

- A tanuló legyen képes a szöveg értő olvasását biztosító olvasásra, továbbá az olvasott művek tartalmáról szabatosan beszámolni.
- A 7. osztályban tanult írókat, költőket irodalmi alkotásokat tudja felsorolni.
- Tudja felsorolni az irodalmi műnemeket és műfajokat.
- Ismerje a következő költők életét vázlatosan a tk. szövegei alapján: Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály, Petőfi Sándor, Arany János, Jókai Mór, Mikszáth Kálmán.
- Tudja megfogalmazni a következő fogalmak legfontosabb jegyeit: dal, epigramma, óda, himnusz, elégia, regény, novella.
- Ismerje és tudja elmondani a következő Mikszáth-novella cselekményét: A néhai bárány.
- Tudja szöveghűen előadni a következő memoritereket:
  - Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez
  - Kölcsey Ferenc: Himnusz – teljes szöveg
  - Kölcsey Ferenc: Huszt
  - Kölcsey Ferenc: Emléklapra
  - Vörösmarty Mihály: Szózat – teljes szöveg
  - Petőfi Sándor: Nemzeti dal
  - Petőfi Sándor: Szabadság, szerelem
  - Petőfi Sándor: Szeptember végén

IRODALOM 8.

A 8. évfolyamon tovább folytatódik az ismeretek bővítése, a kompetenciák fejlesztése (azaz megerősítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése), és az érzelmi nevelés.

Ennek a tanítási-tanulási szakasznak a végére a tanulók biztos szövegértési készséggel rendelkeznek, szövegalkotási képességeiket folyamatosan bővíteni kell. Cél, hogy a 8. évfolyam végére a tanulók értőn alkalmazzák a nyelvi ismereteiket: értsék anyanyelvük szerkezetét, grammatikáját, össze tudják vetni anyanyelvük sajátosságait az általuk tanult idegen nyelv sajátosságaival. Ismerjék fel az adott kommunikációs helyzetet, ennek megfelelően az általuk tanult műfajokban, írásban és szóban helyesen és pontosan, a magyar nyelv szabályai szerint fejezzék ki magukat.

Tudják alkalmazni a digitális szövegalkotás és -befogadás módjait. Képesek legyenek saját véleményüket logikusan kifejteni, érvelni, s tanulják meg a toleráns nyelvhasználatot. Ezek birtokában tudnak a tanulók egymással együttműködni, csapatban és párban dolgozni, így tudják megérteni egymás gondolatait, és saját gondolataikat a lehető legpontosabban elmondani, megértetni másokkal. Ez teremt lehetőséget a személyiségük fejlesztésére, érzelmi nevelésükre is.

A 8. évfolyamon a tanulók – életkori sajátosságaik, illetve korábbi tanulmányaik alapján képessé válnak arra, hogy megismerjék az európai és a magyar kultúra nagy korszakait, ezeknek a stílus- és művelődéstörténeti koroknak kiemelkedő alkotásait, és egyre hangsúlyosabbá válik a poétikai-retorikai ismeretek bővítése is. A 13-14 éves gyerekek már képesek arra, hogy ne csak fabuláris szinten értelmezzenek egy-egy szöveget, hanem tanári irányítással jelentésteremtésre is vállalkozzanak, és megértsék saját kultúrájuk történelmi adottságait, irodalmi törekvéseit.

A 8. évfolyam irodalomtanításának témakörei:

- Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében,
- Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében,
- A 20. századi történelem az irodalomunkban,
- Szórakoztató irodalom.

Az órakeret minimum 80%-át a törzsanyagra kell fordítani. Az órakeret 20%-át a szaktanár választása alapján a tananyagok mélyebb, sokszínűbb tanítására, ismétlésre, gyakorlásra vagy a tanórán kívüli tudásszerzésre (múzeumlátogatás, színházi előadás megtekintése, előadó meghívása), kompetenciafejlesztésre, projektmunkák megalkotására lehet felhasználni. A választást segítő javaslatok a részletesen szabályozott kötelező törzsanyag mellett találhatóak.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy kötelező törzsanyagában csak lezárt, biztosan értékelhető életművek szerepelnek. Ezen felül, a választható órakeret terhére a tanár szabadon beilleszthet kortárs alkotókat, műveket a tananyagba.

Ha a szaktanár úgy ítéli meg, hogy az órakeret 100 %-át a törzsanyag tanítására kell fordítania, lemondhat a választás lehetőségéről.

A Nat alapján álló törzsanyag és az azt kiegészítő tartalmak, választható, ajánlott témák, művek
III. A törzsanyag

A témakörökben megadott művek a Nat-ban megfogalmazott tanulási eredmények elérését biztosítják.

IV. A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

A törzsanyagon felüli ajánlott témák, művek elősegítik a pedagógus választását a helyi sajátosságoknak, az osztály érdeklődésének megfelelően.

A törzsanyag órai feldolgozása kötelező.

A törzsanyagot jelentő témákra, művekre, tevékenységekre szánt órák nem vonhatók össze a szabadon választott témák, művek értelmezésére szánt órákkal. Az ajánlott, illetve választott témákra szánt órakeretet a pedagógus akkor használhatja fel, ha a törzsanyagot már feldolgozta a diákokkal.

Cél, hogy a tanulók megismerjék a magyar és a világirodalom nagy korszakait, művelődéstörténeti szakaszait, az irodalmat a történelmi-társadalmi folyamatok részeként is lássák, és ismereteiket össze tudják kötni más tantárgyak tananyagaival. Ebben a képzési szakaszban válik feladattá az irodalmi műfajok megismerése és a műfaji sajátosságok, elbeszélésmódok felismerése. Ekkor ismerkednek meg az alapvető verstani és stilisztikai jellegzetességekkel is a tanulók

Témakör	I. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében - Líra a 20. század első felének magyar irodalmában	Órakeret
Törzsanyag	Ady Endre: Góg és Magóg fia vagyok én... Ady Endre: Őrizem a szemed Ady Endre: Üzenet egykori iskolámba Babits Mihály: Ádáz kutyám Kosztolányi Dezső: Mostan színes tintákról álmodom Juhász Gyula: Milyen volt... Dsida Jenő: Hálaadás József Attila: Rejtelmek József Attila: Kertész leszek József Attila: Születésnapomra Reményik Sándor: Templom és iskola Áprily Lajos: Március Radnóti Miklós: Nem tudhatom	14
Helyi többlet	Választható művek: Ady Endre: Ember az embertelenségben Babits Mihály: A második ének (részlet) Kosztolányi Dezső: Akarsz-e játszani? Kosztolányi Dezső: Ének a fiatalokról Juhász Gyula: Anna örök Tóth Árpád: Esti sugárkoszorú Tóth Árpád: Láng Dsida Jenő: Kalendárium szonettekben (részlet)	2

	Dsida Jenő: Születésnap köszöntő édesanyámnak József Attila: Szeretném, ha vadalmafa lennék József Attila: Istenem Áprily Lajos: A rím Radnóti Miklós: Hetedik ecloga Összefoglalás, rendszerezés, témazáró.	
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		FOGALMAK
<ul style="list-style-type: none"> – A nemzeti identitást meghatározó lírai szövegek olvasása, megértése, megbeszélése – A 20. század első felében megjelenő művelődéstörténeti és irodalmi programok bemutatása – Az irodalmi szövegekben megfogalmazott közösségi és egyéni erkölcsi dilemmák felismerése, megvitatása – Lírai szövegek poétikai-retorikai-stilisztikai elemzése – Alapvető lírapoétikai szakterminusok alkalmazása – Alapvető hangulatok, beszélői attitűdök, modalitások felismerése – Szóképek felismerése: hasonlat, megszemélyesítés, metafora, metonímia, szinesztézia, szimbólum 		metonímia, szimbólum; anafora

Témakör	I. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében - Epika a 20. század első felének magyar irodalmában	Órakeret
Törzsanyag	Kós Károly: Az országépítő (részlet) Karinthy Frigyes: Röhög az egész osztály Móricz Zsigmond: Pillangó vagy Légy jó mindhalálíg Herczeg Ferenc: Pro libertate (részlet) Tamási Áron: Ábel a rengetegben (részlet) Nyirő József: Uz Bence (részlet)	13
Helyi többlet	Választható művek: Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem (részletek) Móricz Zsigmond: Hét krajcár Móricz Zsigmond: A fillentő Összefoglalás, rendszerezés, témazáró.	1

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMAK
<ul style="list-style-type: none"> – A történetmesélés egyszerűbb formáinak átisméltése – A 20. század elejének epikai sokszínűsége, pl.: történelmi regény, idill, iskolaregény, fejlődésregény; népies regény; paródia; lírai novella, realista novella – Novellák és regényrészletek szövegközpontú elemzése – A novella és az elbeszélés műfaji sajátosságainak felismertetése – Kisepikai és nagyepikai alkotások különbségei (cselekmény, szereplők, helyszínek, tematikus fókusz) 	kisepika, novella, elbeszélés, iskolaregény, fejlődésregény; népies regény; humor, paródia; lírai novella, realista novella, aforizma

Témakör	I. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében - „Vérző Magyarország” – Trianon a magyar irodalomban	Órakeret
Törzsanyag	Reményik Sándor: Mi a magyar?	2
Helyi többlet	Választható művek: Babits Mihály: Hazám Babits Mihály: Áldás a magyarra Juhász Gyula: Trianon Juhász Gyula: Testamentum Karinthy Frigyes: Levél (részlet) Márai Sándor: Napló (részlet)	
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMAK	
<ul style="list-style-type: none"> – A nemzeti identitás meghatározó lírai szövegeinek olvasása, megértése, megbeszélése – A történelmi tragédia megjelenése irodalmi alkotásokban – Egyes olvasott szövegek jellegzetes poétikai-retorikai alakzatainak megfigyelése 	békediktátum, elcsatolás, nemzeti trauma, nemzeti érzés, Kárpát-medencei magyarság, nacionalizmus, patriotizmus	

Témakör	II. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében - Líra a 20. század második felének magyar irodalmában	Órakeret
Törzsanyag	Szabó Lőrinc: Tücsökzene (részletek) Nagy László: Ki viszi át a Szerelmet Weöres Sándor: A társ Kányádi Sándor: Két nyárfa Kányádi Sándor: Öreg iskola ünnepére Wass Albert: Üzenet haza (részlet)	12

Helyi többlet	Választható művek: Nagy László: Az én szívem Nemes Nagy Ágnes: Félelem Csoóri Sándor: Szomorúság Összefoglalás, rendszerezés, témazáró.	4
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		FOGALMAK
<ul style="list-style-type: none"> - A lírai nyelvhasználat sajátosságainak átisméltése - Alapvető hangulatok, beszélői attitűdök, modalitások felismerése - Néhány lírai műfaj jellemzőinek megismerése (lírai önéletrajz, népies dal) Szóképek, alakzatok felismerése		lírai önéletrajz, népies dal

Témakör	II. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében - Epika a 20. század második felének magyar irodalmában	Órakeret
Törzsanyag	Sütő András: Anyám könnyű álmot ígér (részlet) Tamási Áron: Bölcső és bagoly (részlet) Örkény István: Egyperces novellák (részletek)	4
Helyi többlet	Választható: Mándy Iván: Tájak, az én tájaim (részlet) Illyés Gyula: Hősökről beszélek (részlet)	2
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		FOGALMAK
<ul style="list-style-type: none"> - A történetmesélés egyszerűbb formáinak átisméltése - A 20. század második felének epikai sokszínűsége, pl.: lírai szociográfia, egypercesek - Novellák és regényrészletek szövegközpontú elemzése - Az egyperces novella műfaji sajátosságainak felismertetése - Önéletrajzi ihletettség a 20. század második felének epikájában - A groteszk megjelenése a korszak irodalmában 		egyperces, groteszk, humor

Témakör	III. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében - Dráma a 20. század második felének magyar irodalmában	Órakeret
Törzsanyag	Irodalom és színház vagy mozgókép Egy szabadon választott drámai alkotás	2
Helyi többlet		1

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMAK
<ul style="list-style-type: none"> – A színpadi hatáskeltés eszközeinek vizsgálata – A drámai döntési helyzetek, motivációk, konfliktusok felismerése, vizsgálata, megvitatása – A dráma cselekményének megértése, rekonstruálása szerkezeti vázlat segítségével – A komikum, a humor tartalmi és nyelvi jellemzőinek megismerése – A monológ és a dialógus szerepének megkülönböztetése – Drámarészletekből drámaegész kibontása – Részvétel egy drámai mű színreviteléhez kapcsolódó tevékenységben 	<p>dráma mint műnem, tragédia, komédia, színház; a drámai szerkezet, alapszituáció, bonyodalom, konfliktus, tetőpont, megoldás; monológ, dialógus, tér- és időviszonyok; drámai szerepkörök, szereplők rendszere, jellentípus</p>

Témakör	III. A 20. századi történelem az irodalomban (II. világháború, holokauszt, romaholokauszt, a kommunista diktatúra áldozatai, 1956)	Órakeret
Törzsanyag	<p>Irodalom és mozgókép</p> <p>Szabó Magda: Abigél</p> <p>Pilinszky János: Francia fogoly (részlet)</p> <p>Choli Daróczi József: Dal</p> <p>Irodalom és mozgókép</p> <p>George Orwell: Állatfarm</p> <p>Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról (részlet)</p>	6
Helyi többlet	<p>Választható művek:</p> <p>Pilinszky János: Harbach, 1944</p> <p>Anna Frank naplója</p> <p>Lakatos Menyhért: Még mindig siratunk</p> <p>Márai Sándor: Mennyből az angyal</p> <p>Tamási Lajos: Piros a vér a pesti utcán</p> <p>Összefoglalás, rendszerezés, témazáró</p>	2
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMAK	
<ul style="list-style-type: none"> - A történelmi traumák megjelenése az irodalmi alkotásokban - Diktatúrák és áldozatok, erkölcsi dilemmák és konfliktusok ábrázolása a hatalom és a kiszolgáltatott egyének között. - Az irodalmi művek alapján az egyes emberek erkölcsi felelősségének tudatosítása - Egyes olvasott szövegek jellegzetes poétikai-retorikai alakzatainak megfigyelése 	<p>jellemfejlődés, szolidaritás, holokauszt, koncentrációs tábor, diktatúra, forradalom, szovjet megszállás, emigráció, emigráns irodalom</p>	

Témakör	IV. Szórakoztató irodalom	Órakeret
Törzsanyag	Irodalom és mozgókép Agatha Christie egy Poirot-novellája	3
Helyi többlet		4
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		FOGALMAK
– Az eddigi irodalmi ismeretek felelevenítése és alkalmazása a választott mű értelmezésében		szórakoztató irodalom, manipuláció és hitelesség, krimi, detektívregény

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK:

Móricz Zsigmond: Pillangó vagy a Légy jó mindhalálíg
William Shakespeare: Szentivánéji álom vagy Romeo és Júlia vagy Molière: A képzelt beteg
Szabó Magda: Abigél

MEMORITEREK:

Ady Endre: Őrizem a szemed (részlet)
Reményik Sándor: Templom és iskola (részlet)
József Attila: Születésnapomra (részlet)
József Attila: Mama
Radnóti Miklós: Nem tudhatom (részlet)
Kányádi Sándor: Két nyárfa (részlet)

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

- A tanuló legyen képes a szöveg értő olvasását biztosító olvasásra, az olvasott szöveg tartalmának elmondására.
- Tudja elmondani, hogy mit tanultunk irodalomból 8. osztályban, vagyis felsorolni az írók költők nevét, tudjon említeni 8.-ban tanult irodalmi alkotásokat.
- Tudja az irodalmi műfajokat műnemek szerint elrendezni, ismerje a következő fogalmakat: líra, epika, dráma, dal, elégia, epigramma, regény, novella, ballada, óda.
- Ismerje a következő költők életét vázlatosan: Ady Endre, Móricz Zsigmond, József Attila, Radnóti Miklós.
- Ismerje Móricz Zsigmond: Pillangó vagy Légy jó mindhalálíg c. regényének tartalmát, ismerje a szereplők nevét.
- Tudjon az idén tanult törzsanyagban szereplő irodalmi alkotásokról 2-3 mondatot mondani.

- Tudja szöveghűen előadni a kijelölt memoriterekét:
  - Ady Endre: Őrizem a szemed (részlet)
  - Reményik Sándor: Templom és iskola (részlet)
  - József Attila: Születésnapomra (részlet)
  - József Attila: Mama
  - Radnóti Miklós: Nem tudhatom (részlet)
  - Kányádi Sándor: Két nyárfa (részlet)

7. JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK ÉS MUNKAFORMÁK AZ 5–8. ÉVFOLYAMON

A pedagógia tudománya nagyon sok és sokféle tanulási és oktatási stratégiát ismer. Az oktatás meghatározó eleme azonban maga a tanár (McKenzie-jelentés, 2007.) A tanár személyisége, szerepéről szóló tudása és ars poeticája, szakmai-módszertani felkészültsége, az általa tanított gyerekek adottságai, érdeklődésük, felkészültségük, az iskola szakmai-pedagógiai elvárásrendszere határozza meg, hogy a tanár egy osztályban milyen tanulásszervezési módokat, oktatási módszereket, munkaformákat választ.

A tanár tanít: ismereteket ad át, ezáltal hagyományt örökít, értékeket közvetít. A tanár irányít: tanulási folyamatokat, differenciálást, tehetséggondozást. A diákokkal, illetve az irodalmi művekkel való folyamatos párbeszéd révén irányítja tanítványai iskolai érzelmi nevelését. A tanár nevel és fejleszt: kompetenciákat, személyiséget. A tanár segít: segíti a diákokat a kognitív struktúrák kialakításában, az olvasási stratégiák elsajátításában, az önálló értelmezések létrehozásában. Segíti tanítványait az egyéni, illetve a csapatban végzett, együttműködésen alapuló munkavégzés képességének kialakításában. Segíti a diákokat abban, hogy felismerjék az irodalom örökérvényű alkotásainak folyamatosan változó jelentését, a jelentések megalkotásában a hagyomány és a befogadó szerepét.

Tanítási-tanulási stratégiák

Ez az összetett tanárszerep indokolja, hogy ne egy kitüntetett stratégia uralja a magyar nyelv és irodalom tanítását. A tanár a tananyag típusához, illetve az általa tanított diákközösséghez, iskolája programjához és technikai felszereltségéhez igazítva választhat több oktatási stratégia közül. A hagyományos, tanárközpontú oktatási, tanulási stratégiákat javasolt bizonyos tananyagrészekre szorítani: korszakok, korstílusok, filozófiai irányzatok stb. A tananyagok feldolgozásában döntően a tanulóközpontú, kooperatív munkaformák alkalmazása javasolt. Fontos, hogy a tanórák változatosak, s ezáltal is motiválók legyenek.

A képzés 2. szakaszának 1–2. évében (5–6. évfolyam) döntően a gamifikáció és a kooperatív tanulási-tanítási technikák alkalmazása javasolt. A tematikus-motivikus tananyagszervezés lehetővé teszi, hogy a tanár-diák párbeszéd mellett kitüntetett szerepet kapjon a tanulócsoporthoz tagjai között létrejövő párbeszéd, a csoportban kibontakozó kreatív alkotómunka, az önálló munkavégzés, tanulás kialakítása.

A képzés 2. szakaszának 3–4. (7–8. évfolyam) évében a játékosítás és a kooperatív tanulási-tanítási módszerek mellett az önálló tanulási módszerek kialakítása javasolt (önálló

kutatómunka, beszámoló készítése, előadása, önálló jegyzetelés tanulása, tanulási módszerek tanítása).

Tanulásszervezési módok

Javasolt tanulásszervezési módok: a gamifikáció, a hagyományos játékok adaptálása, illetve a digitális játékok felhasználása, létrehozása a tananyag feldolgozásában. A reflektív és interaktív módszerek alkalmazása (szakaszos olvasás, kooperatív csoportmunkák, projekt munkák, drámajátékok, újságszerkesztés, stb.) a gyerekek motiváltságát növeli. A tanárközpontú és a diákközpontú, az „analóg” (egy munkafolyamat uralja az órát) és a digitális módszereknek (IKT-alapú, párhuzamos munkafolyamatok) összekapcsolása egy órán belül is lehetséges. A frontális tanításnak is van létjogosultsága, ha az nem uralja az egész tanítási folyamatot.

Fontos szerepe van az osztálytermen kívüli tanulásnak (színház- és múzeumlátogatás, könyvheti események, stb.), egyes tanulási-tanítási munkaszakaszban a jelenség alapú oktatásnak, azaz a különböző tanulási területek összekapcsolásának.

Oktatási módszerek

Az oktatási módszerek közül javasoltak: az előadás, a magyarázat, az elbeszélés, a játékosítás, a szerepjátékok, házi feladatok. Az irodalmi művek és a filmek összekapcsolása, az irodalmi alkotások és filmes adaptációk összevetése, jelenetek dramatikus ábrázolása. Meseírás, jelképek értelmezése fűrtábrával. Digitális projektek; gondolattérképek; hagyományosan vagy digitális applikációkkal megrajzolt szereplők, szereplőkapcsolatok; előadások stb. Irányított szempontok alapján szövegértési és szövegalkotási gyakorlatok. Digitális és hagyományos szótárak, szakirodalmi művek használata (Szimbólumtár, Szinonima szótár, A magyar nyelv értelmező szótára stb.).

Munkaformák

A munkaformák közül a frontális osztálymunka használata mellett elsősorban a páros munka, a csoportmunka, az egyénre szabott (individualizált) munkaforma és a differenciált tananyag-feldolgozás javasolt.